KAITSEMINISTEERIUM

KAITSEMINISTEERIUMI VALITSEMISALA NOORTEPOLIITIKA 2026–2035

2026

Sisukord

Lühikokkuvõte **3**
Sissejuhatus **4**
Seosed teiste arengudokumentidega **5**
Taust ja hinnang senistele tegevustele **6**
Noorte riigikaitselise kaasamise senine areng ja hinnang 6
Naiste kaitseväeteenistuses osalemise senine areng ja hinnang 8
Rahvusvaheline võrdlus 10
Järeldused ja järgmise perioodi proovikivid 11
Poliitika eesmärk **13**
Poliitika sihtrühmad **15**
Poliitika rakendamine ja asutuste ülesanded **16**
Poliitika tegevussuunad ja strateegilised tulemused **17**
Tegevussuund 1: riigikaitseline teadlikkus ja valikupädevus 17
Tegevussuund 2: praktilised kogemused ja osalusvõimalused 18
Tegevussuund 3: kohustuse täitmise teadlik kavandamine ja toetamine 19
Tegevussuund 4: kaitseväeteenistuse kvaliteedi, turvalisuse ja arenguvõimaluste arendamine 20
Tegevussuund 5: naiste suurem ja kestlik osalus kaitseväeteenistuses 21
Poliitika rakendamise aluspõhimõtted 22
Rakenduskava, mõju hindamine ja järgmise perioodi poliitika **23**

Lühikokkuvõte

Kaitseministeeriumi valitsemisala noortepoliitika 2026–2035 eesmärk on tagada riigikaitselise järelkasvu kestlikkus, suurendades noorte valmisolekut ja osalust riigikaitses. Poliitika koondab üheks elukaarepõhiseks tervikuks noorte riigikaitselise teadlikkuse ja praktilised osalusvõimalused, kaitseväekohustuse täitmiseks valmistumise, kaitseväeteenistuse kvaliteedi ning naiste suurema ja kestliku osaluse kaitseväeteenistuses.

Poliitika vajadus tuleneb demograafilistest muutustest, sõjalise riigikaitse kasvavast inimvaravajadusest ning 2027. aastast rakenduvast uuest ajateenistuskorraldusest. Pikaajaline ambitsioon on katta Kaitseväe iga-aastane ajateenijate vajadus võimalikult suures ulatuses noorte teadlikult ja omal algatusel kavandatud teenistusse asumisega ning kujundada teenistusest selge teekond sõjaaja ülesande ja aktiivse reservrolli täitmiseni.

Poliitika eesmärk saavutatakse viie omavahel seotud tegevussuuna ja strateegilise tulemuse kaudu: suurendatakse noorte riigikaitselist teadlikkust ja valikupädevust; laiendatakse praktilisi riigikaitselisi kogemusi ja osalusvõimalusi; toetatakse kaitseväekohustuse teadlikku kavandamist; arendatakse kvaliteetset, turvalist ja arengut võimaldavat kaitseväeteenistust ning suurendatakse naiste kestlikku osalust kaitseväeteenistuses.

Kõige tähelepanuväärsem poliitikavalik puudutab naiste osalust. 2035. aastaks on sihiks, et ajateenistuse kestuse lõpuni teenib vähemalt 200 naist aastas. Fookus on seega lisaks teenistusse asumisele kogu teenistusteekonnal ja noorte teenistuses püsimisel.

Poliitikat viiakse ellu rakenduskavade kaudu, milles määratakse tegevused, vastutajad, partnerid, ressursid, tähtajad ja mõõdikud. Mitmed tegevussuunad ja strateegilised tulemused eeldavad Kaitseministeeriumi valitsemisala kõrval koostööd eelkõige haridus-, tervise-, sotsiaal-, keele- ja tööturupoliitika eest vastutavate asutustega.

Sissejuhatus

Eesti julgeolekukeskkonda kujundavad süvenev riikidevaheline vastasseis, rahvusvahelise õiguse ja reeglitel põhineva maailmakorra nõrgenemine ning sõjalise jõu kasutamise kasv. See suurendab Eesti vajadust tugevdada nii sõjalist kaitsevõimet kui ka ühiskonna valmisolekut kriisides tegutseda ja riigikaitsesse panustada.[1]

Eesti peamine ja pikaajaline julgeolekuoht on Venemaa Föderatsioon, kelle agressiivne ning imperialistlik poliitika ohustab Euroopa julgeolekukorda. Eesti kaitsevõime kestlikkus sõltub lisaks liitlassuhetele Eesti ühiskonna tugevast toetusest riigikaitsele ning sõjalise riigikaitse ülesannete täitmiseks piisavast inimvarast, kes on saanud nõuetekohase väljaõppe ning keda saab kriisi- ja sõjaajal rakendada.

Eesti julgeoleku alus on sidus ja ühtehoidev ühiskond, kus inimestel on võrdsed võimalused ning selge arusaam, kuidas oma võimete ja oskuste kohaselt järjepidevalt panustada riigi kaitsmisse ning ühiskonna toimepidevusse. Põhiseadusest tulenev riigikaitsekohustus ja riigikaitse lai käsitlus näevad ette, et riigikaitselisi teadmisi, oskusi ning osalusvõimalusi arendatakse kogu ühiskonnas.[2]

Ajateenistus on Eesti reservväel põhineva sõjalise riigikaitse keskne osa, mille kaudu komplekteeritakse ja valmistatakse ette reservväelased, kujundatakse väljaõpetatud reservüksused ning luuakse oluline järelkasv tegevteenistusele. Senine süsteem tugineb tugevale ühiskondlikule toetusele ja kutsealuste kasvavale valmisolekule oma teenistusaega ise kavandada: 2025. aastal asus ajateenistusse 3621 inimest, kellest 70% tuli teenistusse omal algatusel. Naisi oli teenistusse asunute seas 45, mistõttu on ajateenistuse komplekteerimise aluseks jätkuvalt valdavalt meessoost aastakäigud.[3] 2027. aastast kutsutakse ajateenistusse 4100 ajateenijat.

Ühiskondlik toetus ajateenistusele ei tähenda siiski automaatselt noorte isiklikku valmisolekut teenistusse asuda või riigikaitsesse panustada. 2026. aasta avaliku arvamuse uuringus pidas noormeeste ajateenistuse läbimist vajalikuks 87% elanikest, kuid 15–19-aastaste seas oli see näitaja 76%. Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks täisealisena kaitsetegevuses valmis osalema 62% elanikest, 15–19-aastaste seas aga 48%. Noorte vanuserühma tulemused osutavad erinevusele ajateenistuse vajalikkust toetava hoiaku ja noorte endi valmisoleku vahel osaleda kaitsetegevuses.[4]

2025. aastal pidas vaid 52% ajateenijatest oma eelnevat informeeritust teenistustingimustest piisavaks või pigem piisavaks. Seetõttu ei piisa pikaajalise järelkasvu tagamiseks üksnes ajateenistuse ühiskondliku vajalikkuse rõhutamisest. Enne teenistusaja saabumist tuleb järjepidevalt kujundada noorte isamaalisi väärtusi, teadlikkust, motivatsiooni, enesekindlust ja praktilist valmisolekut ning anda neile realistlik ja usaldusväärne arusaam ajateenistusest ning teistest riigikaitses osalemise võimalustest.[5]

---

[1] Eesti julgeolekupoliitika alused 2026, Riigikantselei/Riigikogu, 10.06.2026.
[2] Eesti Vabariigi põhiseadus, § 124. Riigi Teataja.
[3] Kaitseressursside Amet (2026). Aruanne kaitseväekohustuse täitmisest ja kaitseväeteenistuse korraldamisest 2025. aastal. Tallinn: Kaitseressursside Amet, lk 7.
[4] Kantar Emor (2026). Avalik arvamus riigikaitsest 2026. Uuringuaruanne, joonised 4.4–4.5 ja 6.1–6.2.
[5] Kaitseressursside Amet 2026, lk 2.

Eesti seisab silmitsi rahvastiku vananemise ja väikese sündimusega.[6] Väiksemaarvuliste põlvkondade jõudmine teenistusikka suurendab survet riigikaitselise inimvara kestlikkusele. Noortepoliitika seisukohalt on üldrahvaarvust olulisem jälgida teenistusikka jõudvate aastakäikude suurust ja soolist jaotust ning nende vastavust riigikaitselise inimvara vajadusele.

Järelkasvu kujunemine sõltub sellest, kas noored saavad eri arenguetappides eakohaseid teadmisi, praktilisi kogemusi ja usaldusväärset teavet riigikaitses osalemise võimaluste kohta, kujundades seeläbi noorte isamaalist hoiakut ja valmisolekut panustada. Naiste osaluse kestlik suurendamine on üks oluline viis laiendada riigikaitse värbamis- ja kompetentsibaasi ning vähendada sõltuvust üksnes meessoost aastakäikudest.

Eestis on noorte kaasamiseks loodud tugev tegevusbaas: riigikaitseõpetus üld- ja kutsehariduses, Kaitseliidu noorteorganisatsioonid, Kaitseressursside Ameti riigikaitseline haridus- ja teavitustegevus ning Eesti Sõjamuuseumi haridusprogrammid. Senised tegevused vajavad paremat eesmärgistamist, selgemat vastutuse jaotust, järjepidevat mõju hindamist ja võrdsemaid võimalusi osaleda praktilistes tegevustes kõigis piirkondades ning sihtrühmades.

Kaitseministeeriumi valitsemisala noortepoliitika on valitsemisala temaatiline poliitikadokument, millega määratakse noortele suunatud tegevuse eesmärk, strateegilised tulemused, nende peamised tegevussuunad ja asutuste vastutus kuni 2035. aastani. Poliitikat viiakse ellu valitsemisala noortepoliitika rakenduskava ja asutuste juhtimise kaudu.

Seosed teiste arengudokumentidega

Noortepoliitika aitab täita strateegia „Eesti 2035“ eesmärke ning lähtub Eesti julgeolekupoliitika alustest ja riigikaitse arengudokumentidest. Valitsemisala sees on noortepoliitika vahetult seotud Kaitseministeeriumi valitsemisala personalistrateegiaga, eelkõige riigikaitselise inimvara järelkasvu, vajalike pädevuste kujundamise ning aja-, reserv- ja tegevteenistuse omavahelise sidususe vaates. Noortepoliitika kujundab selleks varasema elukaare etapi eeldusi, toetades noorte teadlikkust, valmisolekut, võimekust ja motiveeritud riigikaitsesse panustamist.

Riigikaitselise järelkasvu kujundamisel on poliitika vahetult seotud haridus- ja noortevaldkonna arengukava eesmärkidega, rahvastiku tervise arengukava ennetus- ja elukaarepõhise tervisekäsitlusega, eesti keele arengukava eesmärkidega ning välismaal elavate Eesti noorte kaasamise korral välispoliitika arengukava suundadega. Kriisivalmiduse ja elanikkonnakaitse küsimustes arvestatakse siseturvalisuse arengukava suundi. Naiste suurema ja kestliku osalemise toetamisel riigikaitses arvestatakse samuti ÜRO naiste, rahu ja julgeoleku agenda põhimõtteid, sealhulgas võrdseid osalemisvõimalusi ning naiste sisulist kaasamist riigikaitse valdkonna eri rollides.

Ajateenistuse seostamisel noore haridus- ja karjääriteega arvestatakse haridusvaldkonna ning heaolu arengukava eesmärke, eelkõige sujuvate õpi- ja tööületeminekute, oskuste nähtavaks tegemise ning tööandjate oskuste vajaduse vaates. See on eriti oluline alates 2027. aastast rakendatava ajateenistuskorralduse puhul, kus teenistuse ajastus ja kahe kutse mudel mõjutavad senisest suurema hulga noorte liikumist hariduse, tööturu ja ajateenistuse vahel.

[6] Eesti 2035. Riigikogu 2021.

Nimetatud arengudokumentide eesmärke käesolevas poliitikas ei korrata. Need määravad noorte teadmiste, oskuste, tervise, keeleoskuse, osaluse ja Eestiga sideme kujunemise valdkondlikud eeldused ning partnerite vastutuse; Kaitseministeeriumi valitsemisala noortepoliitika seob need riigikaitselise inimvara vajaduste, teenistusvalmiduse ja riigikaitselise järelkasvu kujundamisega. Konkreetsed ühistegevused ja vastutajad määratakse rakenduskavas.

Taust ja hinnang senistele tegevustele

Järgnevalt hinnatakse Kaitseministeeriumi valitsemisala seniseid noortele suunatud tegevusi ja 2017. aastast rakendatud naiste kaitseväeteenistuses osalemise võimaluste suurendamise poliitikat. Hinnangu eesmärk on välja selgitada seniste tegevuste tugevused, arenguvajadused ja järgmise perioodi prioriteedid, millest lähtutakse käesoleva noortepoliitika kujundamisel.

Noorte riigikaitselise kaasamise senine areng ja hinnang

Tegevuse eesmärk on olnud tugevdada noorte riigikaitselisi hoiakuid, suurendada nende valmisolekut panustada Eesti riigikaitsesse ning tagada seeläbi kaitsevaldkonnale laiem värbamisväli, motiveeritud reservväelaste järelkasv ja ühiskondlikult tugev toetus riigikaitsele. Senise tegevuse tulemuslikkust tuleb hinnata lisaks tegevuste mahule selle järgi, kas tegevused jõuavad eri taustaga noorteni ning kuidas muutuvad noorte teadmised, enesetõhusus, suhtumine relvastatud vastupanu osutamisse ja valmisolek osaleda kaitsetegevuses.

Senise noortele suunatud tegevuse peamised tugevused:

1. Kaitseministeerium on kujundanud noortesuunalise poliitika- ja rahastusraamistiku, kaasanud projektitoetuste ja partnerluste kaudu vabaühendusi ning erasektorit noorte riigikaitseliste osalemisvõimaluste laiendamisse;
2. Kaitseliidu noorteorganisatsioonid on arendanud süsteemset väljaõpet, uuendanud baasõppe õppekavasid, loonud noortele püsivaid osalus- ja juhtimisvõimalusi ning arendanud tehnilisi valdkondi, sh mehitamata sõidukitega seonduvat;
3. Kaitseressursside Amet on toetanud riigikaitselise hariduse arendamist ja rakendamist ning Kaitseliit on korraldanud riigikaitseõpetuse välilaagreid. Riigikaitseõpetusest on kujunenud noorte haridustee kohustuslik osa;
4. Eesti Sõjamuuseum on toetanud riigikaitseõpetust ning noorte ajaloo- ja julgeolekuteadlikkust haridusprogrammide, õppematerjalide, näituste ja koostöö kaudu;
5. Kaitsevägi on aidanud teavitada noori ja avalikkust ajateenistuse sisust, riigikaitse ülesehitusest ning teenistus- ja arenguvõimalustest.

Kaitseministeerium on noortesuunalisi tegevusi toetanud riigieelarveliste projektitoetuste kaudu, kaasates vabaühendusi ja erasektori partnereid. Toetuste eesmärk on olnud suurendada noorte teadlikkust riigikaitsest ja ajateenistusest ning jõuda sihtrühmadeni, kelleni valitsemisala tegevused vähem ulatuvad, sealhulgas muu kodukeelega noorteni. Eesmärkide saavutamise toetamiseks võib läbi viia erinevaid tegevusi, sh sihtrühmadele suunatud laagreid, kampaaniaid, külastusi, üritusi ja koolitusi. Järgmisel perioodil tuleb projektitoetused siduda selgete valikukriteeriumide, sihtrühmade ja tulemusnäitajatega.[7]

[7] Kaitseministeerium (2026). Kaitsetahte arendamise valdkonna projektitoetused.

Noorte riigikaitseliste teadmiste, praktiliste oskuste ja kaitsetahte kujunemisel on tähtis roll Kaitseliidu noorteorganisatsioonidel Kodutütred ja Noored Kotkad, kuhu kuulub ligikaudu 8100 noort. Organisatsioonide tegevus arendab juhtimis- ja meeskonnatööoskusi ning riigikaitse- ja kriisivalmidust. Eelmisel perioodil uuendati põhjalikult baasõppe õppekavasid ja loodi eeldused noorte süsteemsemaks kaasamiseks Kaitseliidu malevate väljaõppesse. 2026. aasta noorteuuring näitas, et Kaitseliidu noorliikmete kaitsetahe ja osalusvalmidus olid mitteliikmetega võrreldes suuremad. Eestis elamise üle tundis uhkust 96% liikmetest ja 82% mitteliikmetest. Meessoost noorliikmetest läheks vabatahtlikku ajateenistusse kindlasti 69% ja pigem 24%, mitteliikmetest vastavalt 19% ja 32%. Samuti oleks 79% noorliikmetest täisealisena valmis oma võimete ja oskuste kohaselt osalema Eesti kaitsetegevuses, neist 47% kindlasti ja 32% pigem; mitteliikme vastavad osakaalud olid 24% ja 25%. Tulemused kinnitavad, et Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmetel on tugevamad riigikaitselised hoiakud ja osalusvalmidus.[8]

Riigikaitseõpetuse süsteemne arendamine on noortepoliitika üks peamisi tegevussuundi. Alates 2023. aasta sügisest on teooriakursus kohustuslik gümnaasiumiastmesse õppima asuvatele noortele. Alates 2025. aasta sügisest laienes kohustuslik riigikaitseõpetus ka kutseõppesse. 2025. aastal pakuti riigikaitseõpet ligikaudu 170 õppeasutuses; teooriakursuse läbis aastas ligikaudu 11 000 – 12 000 õpilast, vabatahtlikus välilaagris osales üle 6000 õpilase. 2024/2025. õppeaasta kursuse tagasisides oli teooriakursusega rahul 74% ja välilaagriga 81% vastanutest. Kasvanud on ka nende noorte osakaal, kelle hinnangul tekitas õppeaine soovi riigikaitsesse panustada. Selleks et laiendada riigikaitselist haridust põhikooliastmesse, algatati 2026. aasta veebruaris põhikooli 8. klassidele mõeldud programm „Riigikaitseaasta“. Programmi eesmärk on tuua riigikaitse ja kriisivalmiduse teemad noorteni juba enne gümnaasiumiastet ning kujundada varakult teadmisi ühiskonna toimepidevusest, turvalisusest ja riigi kaitsmisest.[9]

Noorte kaitsetahte ja ajaloomälu kujundamisel täidab olulist rolli ka Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseum. Seda muuseumit külastab igal aastal üle 13 000 noore. Seal korraldatakse haridusprogramme, muuseumikoole, riigikaitse suvekoole nii õpetajatele kui ka õpilastele ning näitusi, mille eesmärk on anda noortele teadmisi Eesti sõjaajaloost, riigi kaitsmise tavadest ja tänapäeva julgeolekukeskkonnast. Muuseumi tegevused aitavad siduda ajaloolise kogemuse nüüdisaegse riigikaitsega ja tugevdavad arusaama Eesti iseseisvuse hoidmise tähendusest. Muuseumi haridusprogrammides käsitletakse muu hulgas vabadussõda, Eesti kaitseväe arengut, okupatsioonide perioodi, NATO kollektiivkaitset ja tänapäeva julgeolekuohte. Lisaks pakutakse muuseumis riigikaitseõppe programme ja korraldatakse riigikaitseõpetajatele infopäevi, et toetada muuseumi haridusressursside kasutamist õppetöös.

Kaitsevägi panustab noorte ja avalikkuse teavitamisse ajateenistuse sisust, riigikaitse ülesehitusest ning teenistus- ja arenguvõimalustest. 2026. aastal on Kaitsevägi osalenud arvukatel avatud uste päevadel, karjääri- ja riigikaitseüritustel, perepäevadel, üksuste aastapäevadel ning relvastuse ja tehnika näitustel. Ürituste hinnanguline kogukülastatavus on olnud ligikaudu 10 300 inimest. Üritustel tutvustati Kaitseväe relvastust ja varustust, mereväe laevu ning muud tehnikat. Õhuvägi osales lennupäevadel, kus tutvustati õhuväe teenistus- ja karjäärivõimalusi ning Kaitseväe Akadeemias õppimist. Laiemalt anti üritustel ülevaade ajateenistusest, tegevteenistusest ja Kaitseväe Akadeemias õppimise võimalustest.

[8] LevelLab OÜ (2026). 15–19-aastaste noorte küsitlus riigikaitse teemadel.
[9] Aruanne kaitseväekohustuse täitmisest ja kaitseväeteenistuse korraldamisest 2025. aastal. Kaitseressursside Amet 2026, lk 5.

2026. aasta noorteuuringu järgi peavad noored ajateenistuse puhul suurimateks murekohtadeks füüsilist koormust, kahtlusi oma võimekuses, tervisemuresid, võimalikku mõju õpingutele ja tööelule. Naisvastajad tõid seejuures sagedamini välja ka soospetsiifilisi muresid, sealhulgas teenistuskeskkonna olme- ja hügieenitingimused. Samas leidus ka vastajaid, kelle jaoks ajateenistus muret ei tekita või kes ei näinud selles olulisi takistusi. Noortele pakuvad enim huvi meditsiin, mehitamata sõidukid ja küberturvalisus. Samas ei oska paljud noored veel enda jaoks sobivat rolli määratleda, mis viitab vajadusele tutvustada enne ajateenistust sõjalises riigikaitses pakutavaid võimalusi senisest laiemalt ja sisukamalt. Ajateenistuse väärtus noore jaoks ei piirdu sõjalise väljaõppega. Teenistuses arenevad juhtimis-, meeskonnatöö-, kohanemis-, probleemilahendus-, distsipliini- ja vastutuspädevused, mida saab kasutada edasises õpi- ja tööelus. Tööelu käsitluses on välja toodud ka seos teenistuskogemuse ja tööturupositsiooni vahel: 30-aastaste töötavate meeste võrdluses teenisid ajateenistuse läbinud aastas keskmiselt 912 eurot rohkem kui samaealised teenistust mitteläbinud. Tegemist on seose, mitte tõendatud põhjusliku mõjuga. Poliitika seisukohalt on oluline teha kõik ajateenijate teenistuses omandatud pädevused noorele ja tööandjale nähtavaks ning arusaadavaks.

Senise perioodi tugevus on püsiva tegevusbaasi kujunemine: riigikaitseõpetus ja selle praktilised välilaagrid, Kaitseliidu noorteorganisatsioonide tegevused, Eesti Sõjamuuseumi haridusprogrammid, Kaitseväe kommunikatsioonitöö ja avalike sündmuste toetamine riigikaitselise sisuga ning valitsemisala partnerlusprojektid jõuavad suure hulga noorteni ja pakuvad erinevaid osalusvõimalusi. Kitsaskohtadeks jäävad tegevuste ebaühtlane piirkondlik ja sihtrühmapõhine kättesaadavus, püsiva osaluse atraktiivsus, teadmiste ja tegeliku osalusvalmiduse erinevus ning ebapiisav seos noore esimese riigikaitsekogemuse, teenistuse kavandamise ja hilisema osaluse vahel. Järgmise perioodi strateegilised tulemused peavad vastama just nendele kitsaskohtadele.

Naiste kaitseväeteenistuses osalemise senine areng ja hinnang

Kaitseministeeriumi poliitika naiste kaitseväeteenistuses osalemise võimaluste suurendamiseks kehtib 2017. aastast. Selle eesmärk on olnud suurendada naiste teadlikkust teenistusvõimalustest, vähendada teenistusse asumist takistavaid organisatsioonilisi ja keskkonnast tulenevaid tõkkeid ning laiendada Kaitseväe värbamisvälja.

Üldiste noortesuunaliste tegevuste kõrval vajab eraldi tähelepanu noorte naiste tee riigikaitsesse. Naiste tegelik osalus ajateenistuses aitab laiendada riigikaitselist järelkasvu ja kujundada ühiskondlikku arusaama naisest kui riigikaitsjast. Osaluse kestlikuks suurendamiseks ei piisa üksnes ajateenistusse asuvate naiste arvu kasvatamisest, vaid oluline on ka nende teenimine ajateenistuse lõpuni ning teenistuses püsimist mõjutavate tegurite mõistmine.

Naiste kaitseväeteenistuses osalemise suurendamise poliitika rakendamise tugevused:

1. naistele on avatud kaitseväeteenistuse võimalused ja nad saavad teenida kõigis üksustes, lähtudes teenistusülesandest tulenevatest nõuetest;
2. Kaitseväes on tehtud organisatsioonilisi ja olmelisi kohandusi, et toetada naiste kaitseväeteenistust;
3. valitsemisalas on kujunenud naiseeskujud, kelle toel saab muuta kaitseväeteenistuse noortele naistele nähtavamaks ja mõistetavamaks.

Poliitika kesksed põhimõtted on olnud võrdsed osalemisvõimalused, teenistusülesannetest tulenevad ühesed nõuded, sobiva teenistuskeskkonna kujundamine ja naiste teadlikkuse suurendamine aja- ja tegevteenistuse ning arenguvõimaluste kohta.

2025. aastal asus ajateenistusse 45 naist ja samal kalendriaastal lõpetas ajateenistuse 31 naist (tabel 1). Naised moodustasid ligikaudu 1,2% samal aastal ajateenistusse asunutest. Osaluse suurendamisel tuleb seetõttu jälgida kohordipõhiselt nii teenistusse asumist, teenistuse edukat lõpetamist kui ka jätkamist reserv- või tegevteenistuses.

Aasta	Ajateenistusse asunud naised	Ajateenistusse asunud kokku	Naiste osakaal	Ajateenistuse lõpuni teeninud naised (%)
2017	34	3429	1,0%	13 (38%)
2018	27	3404	0,8%	18 (67%)
2019	38	3336	1,1%	27 (71%)
2020	54	3516	1,5%	44 (81%)
2021	60	3165	1,9%	44 (73%)
2022	50	3342	1,5%	35 (70%)
2023	42	3635	1,2%	29 (69%)
2024	49	3867	1,3%	37 (76%)
2025	45	3621	1,2%	31 (69%)
KOKKU	**399**	**31315**	**1,28%**	**278 (69,7%)**

Tabel 1. Naiste ajateenistusse asumine ja lõpuni teenimine aastatel 2017–2025. Kaitseressursside Amet

Emori 2026. aasta avaliku arvamuse uuringu järgi toetab 80% elanikest naiste vabatahtlikku ajateenistust: 44% samadel alustel meestega ja 36% eraldi programmi alusel. Kohustuslikku ajateenistust naistele toetab 6% ning 12% leiab, et naised ei peaks ajateenistust läbima.[10] 2026. aasta naiste riigikaitses osalemise küsitlusuuringu järgi kaalub 18–29-aastastest naistest ajateenistusse asumist 19%.[11] 2026. aasta noorteuuringus eelistas enamik noori – sõltumata Kaitseliidu noorteorganisatsiooni liikmesusest – naiste vabatahtlikku ajateenistust ning Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmete valmisolek ise teenistuses osaleda oli nii noormeeste kui ka noorte naiste seas mitteliikmetest suurem. Rahvusvaheline võrdlus näitab, et naistele ja meestele võrdselt kehtiv kaitseväekohustus ei tähenda tingimata kogu aastakäigu või kõigi naiste teenistusse kutsumist – kohustuse õiguslikku ulatust ja tegelikku teenistusmahtu käsitletakse järgmises alapeatükis. Põhja- ja Balti riikide praktika näitab, et kaitseväekohustuse õiguslikku ulatust ja tegelikku teenistusmahtu tuleb käsitleda eraldi. Mitmes võrdlusriigis kehtib

[10] Kantar Emor 2026, joonis 6.6.
[11] LevelLab OÜ. Naiste küsitlus riigikaitse teemadel 2026.

kaitseväekohustus mõlemale soole, kuid teenistusse kutsutakse üksnes riigikaitse vajadustele vastav osa aastakäigust. Eesti jaoks tähendab see, et naiste osaluse suurendamisel tuleb eristada universaalse kaitseväekohustuse võimalikku õiguslikku mudelit, teenistusse valimise põhimõtteid ja Kaitseväe tegelikku inimvaravajadust. Ühtegi teise riigi mudelit ei ole põhjendatud Eesti oludesse üks-ühele üle võtta.

Naiste osaluse suurendamiseks tuleb tagada varajane, sihtrühmapõhine ja realistlik teave teenistuse sisu, nõuete, erialade, olmetingimuste, toetuste ja karjäärivõimaluste kohta. Olulist rolli mängib terve ühiskonna hoiaku kujundamine naisest kui riigikaitsjast. Teavitamise mõju tuleb hinnata selle järgi, kas see suurendab teadlikkust, kaalutletud huvi ja teenistusse asumist ning toetab ajateenistuse lõpuni teenimist, mitte üksnes teenistusse asujate arvu või kampaaniate nähtavust.

Teenistuskohtade täitmisel tuleb lähtuda kehalistest, vaimsetest ja kutsealastest nõuetest, mis tulenevad ametikohast ja ülesandest. Hindamisviisid peavad olema läbipaistvad, teenistusülesandega põhjendatud ning toetama õiglast valikut ja väljaõppe kvaliteeti.

Teenistuskeskkond peab tagama sobiva varustuse, hügieeni, privaatsuse, tervishoiu, väärika ja turvalise juhtimiskultuuri ning toimivad tugi- ja tagasisidekanalid. Kaitseväe eetikakoodeksist ja sisemäärustikust tulenevad käitumispõhimõtted peavad toetama võrdset kohtlemist ning diskrimineerimise, ahistamise ja muu väärkohtlemise ennetamist. Naistele sobiva varustuse ning hügieeni- ja privaatsustingimuste tagamine ei ole üksnes heaolu küsimus: see mõjutab tervist, väljaõppe kvaliteeti, teenistusülesannete täitmise võimet, üksuse sidusust ja seeläbi võitlusvõimet. Poliitika rakendamisel hinnatakse üksuste ja teenistusetappide kaupa naiste tegelikku teenistuskogemust ning enne ajateenistustähtaja lõppemist vabastamise põhjuseid, et tuvastada ja võimaluse korral kõrvaldada ajateenistuse lõpuni teenimist takistavad tegurid.

Sama lähenemist toetab Põhjamaade praktika, kus võrdset kohtlemist ja väärikat teenistuskultuuri käsitletakse osana tavapärasest juhtimisest, personali hoidmisest ja sõjalisest võimest, mitte eraldiseisva personalipoliitika küsimusena. Eesti poliitikas käsitletakse seetõttu võrdset kohtlemist, turvalist teenistuskeskkonda ja teenistuseks sobivaid tingimusi läbivalt teenistuse kvaliteedi ja võitlusvõime eeldusena.

Senine poliitika on loonud naiste teenistuseks vajalikud õiguslikud ja korralduslikud eeldused, kuid nii ajateenistusse asuvate kui ajateenistuse kestuse lõpuni teenivate naiste arv on jätkuvalt väike. Täiendavat tähelepanu vajavad enne teenistustähtaja lõppemist vabastamise põhjused ning teenistuskogemust mõjutavad organisatsioonilised, keskkondlikud ja sotsiaalsed tegurid.

Emori 2026. aasta uuring näitab samal ajal tugevat toetust naiste kaitseväeteenistusele, kuid piiratud toetust kohustuslikule mudelile. Järgmise perioodi arenguvajadus on seetõttu suurendada ajateenistusse asuvate ja teenistuse edukalt lõpetavate naiste arvu, parandada teenistuskeskkonda ning jälgida ühiskondlike hoiakute muutust.

Rahvusvaheline võrdlus

Poliitika kujundamisel võetakse arvesse rahvusvahelist praktikat, eelkõige võrreldakse Eestit teiste reservarmeel põhinevate või ulatuslikku kaitseväekohustust rakendavate riikidega. Ennekõike tuginetakse Põhja- ja Baltimaade kogemusele, sest nende julgeolekukeskkond ning riigikaitselise inimvara kestlikkuse küsimused on Eestile võrdluseks asjakohased. Eesti, **Soome,**

Rootsi, Taani, Norra, Läti ja Leedu võrdlus näitab, et eristada tuleb kaitseväekohustuse õiguslikku ulatust, teenistusse valimise põhimõtteid, teenistusvõimaluste erinevusi ning seda, kui suur osa aastakäigust tegelikult sõjalise väljaõppe läbib.

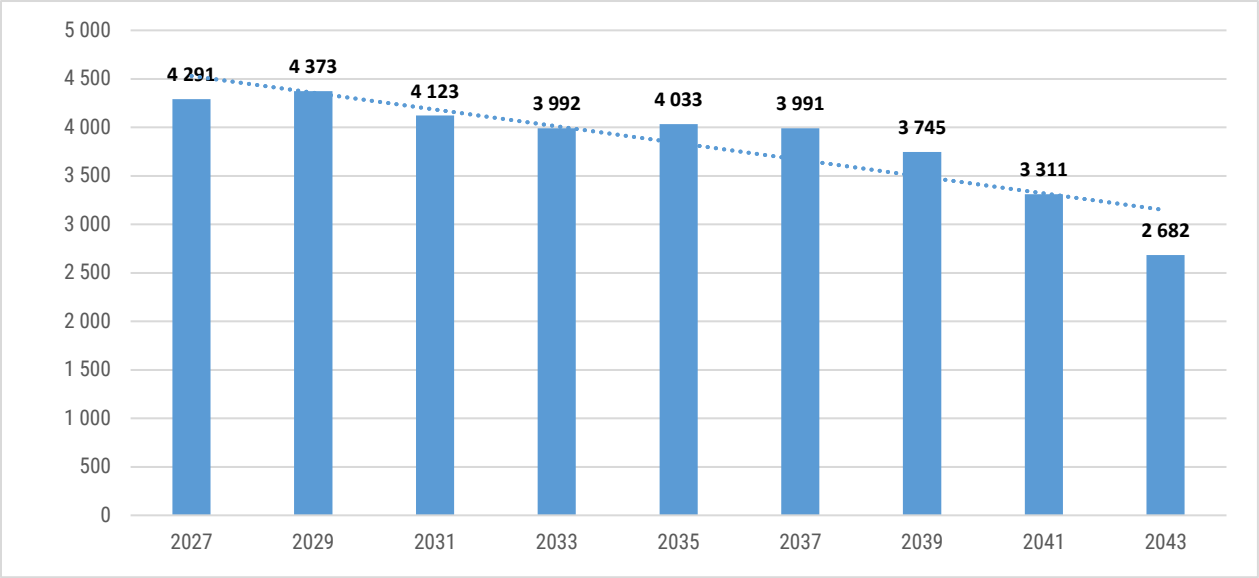
Võrdlusriigid kombineerivad erinevalt kohustust, vabatahtlikku motivatsiooni, valikut ja teenistusmahtu. Eesti ja Soome vajavad oma rahvaarvu tõttu reservüksuste taastootmiseks igal aastal väljaõpet märksa suuremale osale aastakäigust. Norra, Rootsi ja Taani on laiendanud kaitseväekohustuse mõlemale soole, kuid tegelik teenistusmaht on selektiivsem. Läti ja Leedu sarnanevad Eestiga meeste kohustusliku ja naiste vabatahtliku teenistuse poolest ning eelistavad omal algatusel või eelisjärjekorras teenistusse asumist.

Võrdse kohtlemise ja teenistuskultuuri vaates on Eestile oluline Rootsi, Norra ja Taani praktika. Rootsi relvajõud lõimivad võrdsuse ja mittediskrimineerimise tavapärasesse strateegilisse juhtimisse ning seostavad selle kompetentsibaasi, personali hoidmise ja operatiivvõimega. Norra relvajõud rõhutavad turvalist ja avatud teenistuskeskkonda sõltumata soost, etnilisest taustast, seksuaalsest sättumusest, usust või soolisest identiteedist ning seovad selle praktiliste teenistustingimuste ja personali hoidmisega. Taani 2026. aasta soovitustes on eraldi esile toodud juhtide väljaõpe noorte ja mitmekesisuse juhtimiseks, selged käitumisootused, ajateenijate kaasamine ning turvalisi kogukondi toetavad mentor- ja võrgustikulahendused.

Ühtegi võrdlusriigi mudelit ei saa Eesti riigikaitse vajadustele vastamiseks üks ühele üle võtta. Eesti peab oma süsteemi kujundamisel tagama varajase ja usaldusväärse teabe kättesaadavuse, arvestama noore motivatsiooni ja võimeid kooskõlas Kaitseväe vajadustega, looma selge seose teenistuse, sõjaaja ülesande ja reservteenistuse vahel ning pakkuma kvaliteetset, turvalist ja võrdset kohtlemist toetavat teenistuskeskkonda. Põhja- ja Baltimaade kogemuste pidev võrdlemine aitab kujundada teenistusmudelit, milles on ühendatud piisav teenistusmaht, lai värbamisbaas ning noorte teadlik valmisolek riigikaitsesse panustada.

Järeldused ja järgmise perioodi proovikivid

Senise arengu ja uuringutulemuste põhjal on järgmise perioodi peamised proovikivid riigikaitselise inimvara demograafiline vähenemine, noorte terviseseisund ja teenistusvalmidus, erinevus relvastatud vastupanu toetamise ja isikliku kaitsetegevuses osalemise valmisoleku vahel, praktiliste riigikaitseliste tegevuste ebaühtlane kättesaadavus ja atraktiivsus, välismaal elavate Eesti kodanikest noorte jõudmine usaldusväärse teabe ja teenistusse asumise võimalusteni ning noorte valikuid mõjutavad soolised ja muud ühiskondlikud hoiakud. Tähelepanu vajavad ka noorte käitumine ja infovajadus võimaliku sõjalise kallaletungi korral.

Tabel 2. Täisealiseks saavate meeskodanike teenistuseks sobilikkuse prognoos ja trendijoon. KRA prognoos

Kaitseressursside Ameti pikaajaline prognoos (tabel 2) näitab, et alates 2030. aastate keskpaigast hakkab teenistusikka jõudvate meeste arv demograafiliste muutuste tõttu kiiresti vähenema. Kuna ajateenistus läbitakse noore haridus- ja karjääritee eri etappides ning enamik ajateenijaid on 19–22-aastased, mõjutab aastakäikude vähenemine üha enam ka ajateenistusse asuvate noorte koguarvu. See teeb kuni 4100 ajateenija aastase teenistusmahu täitmise senisest märksa keerulisemaks. Lisaks vähendavad ajateenistusse jõudvate noormeeste arvu terviseseisundiga, sealhulgas kehalise ja vaimse tervisega, seotud piirangud.

2025. aastal läbis terviseseisundi hindamise 9927 kutsealust. Neist 46% vastas kaitseväeteenistuskohustuslase tervisenõuetele, 33% ei vastanud nõuetele ajutiselt ja 21% ei vastanud nõuetele. 2024. aastal olid vastavad osakaalud 43%, 33% ja 24%. Peamised mittevastavuse põhjused olid psüühika- ja käitumishäired ning lihasluukonna- ja sidekoehaigused. Need andmed eeldavad ennetavat ja valdkondadeülest lähenemist, kuid noortepoliitika ei asenda riiklikke tervise-, haridus- ega sotsiaalpoliitika meetmeid.[12]

Lisaks noorte terviseseisundile tuleb poliitikaperioodil regulaarselt hinnata kaitseväeteenistuse tervisenõuete ja -seisundi hindamise süsteemi ajakohasust. Tervishoiu, diagnostika ja ravivõimaluste areng tähendab, et diagnoos ei kirjelda alati piisavalt inimese tegelikku funktsioonivõimet. Tervisenõuded ja nende hindamine peavad olema meditsiiniliselt põhjendatud ja ajakohased ning arvestama asjakohasel juhul diagnoosi kõrval tegelikku funktsioonivõimet.

Alates 1. jaanuarist 2027 peab ajateenistusse kutsutava noore eesti keele oskus vastama vähemalt B1-tasemele. Kaitseressursside Amet tuvastab noore keeleoskuse ning vajaduse korral suunab kutsealuse tasemeeksamile ja keeleõppesse. Eesmärk on kujundada vajalik keeleoskus võimalikult vara üldhariduses ning pakkuda riskirühma kuuluvale noorele enne teenistust sihitatud tuge koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi, Haridus- ja Noorteameti, Kultuuriministeeriumi ning Integratsiooni Sihtasutusega.

[12] Aruanne kaitseväekohustuse täitmisest ja kaitseväeteenistuse korraldamisest 2025. aastal. Kaitseressursside Amet 2026, lk 7.

2027. aastast muutub ajateenistus kõigile 12-kuuliseks ning kuni 4100 ajateenija suurune aastane teenistusmaht jaguneb ligikaudu võrdselt talvise ja suvise kutse vahel. Võrreldes senise korraldusega suureneb oluliselt talvises kutses teenistust alustavate noorte arv ja osakaal ning teenistusse kutsumise aeg nihkub mõlema kutse puhul hilisemaks: senise jaanuari- ja juulikutse asemel saadetakse kutsed veebruaris ja augustis teenistusse asumiseks. See muudab ajateenistuse seost noore haridus- ja karjääriteega: senisest suuremal hulgal noortel võib enne või pärast teenistust tekkida õppeaasta tavarütmist erinev üleminekuperiood ning vajadus ajutiselt tööturule siseneda. Koostöös haridusasutuste, Sotsiaalministeeriumi, Eesti Töötukassa ja tööandjatega tuleb vähendada teenistusest tulenevaid põhjendamatuid katkestusi ning toetada sujuvat liikumist hariduse, ajutise töötamise, ajateenistuse ja järgneva õpi- või karjääritee vahel.

Uus väljaõppetsükkel seob ajateenistuse teise poole senisest vahetumalt allüksuse väljaõppe, koostegevuse ja lahinguvalvega ning viib üksuse lahinguvalmiduse saavutamiseni. See aitab noorel paremini mõista seost oma individuaalse väljaõppe, üksuse ülesande, sõjaaja ametikoha, reservteenistuse ja Eesti tegeliku kaitsevalmiduse vahel. Kaitseväe juhataja on kirjeldanud vastupanuvõimet kolme teguri – riigikaitse vahendite, sealhulgas inimvara, võitlustahte ja tegutsemisvolituse – koosmõjuna.[13] Noortepoliitika seostub sellega eeskätt inimvara ettevalmistuse, võitlustahte eelduste ja oma rolli mõtestamisega. Teenistus peab seetõttu lisaks sõjaliste oskuste andmisele aitama noorel mõista oma rolli tähendust, suurendama kindlustunnet enda ja oma üksuse võime suhtes ning toetama valmisolekut kasutada omandatud oskusi reservteenistuses ja võimaluse korral jätkata tegevteenistuses.

Järelkasvu kestlikkus eeldab ühtaegu noorte tervise, füüsilise ja vaimse võimekuse ning eesti keele oskuse toetamist, teenistuse varajast ja prognoositavat kavandamist, usaldusväärset teavitust, välismaal elavate Eesti kodanikest noorte paremat kaasamist, kvaliteetset teenistuskogemust ning naiste kaitseväeteenistuses osaluse kestlikku suurendamist. Ühtki neist meetmetest ei tule käsitleda eraldiseisva või ainsa lahendusena. Riigikaitselise inimvara kestlikkust tuleb seejuures hinnata nii vajaliku mahu kui ka valmisoleku kvaliteedi kaudu: kas noor jõuab teenistusse motiveerituna, omandab vajalikud oskused, mõistab oma sõjaaja rolli, on valmis seda reservis täitma ning võimaluse korral tegevteenistuses jätkama.

Naiste suurem osalus kaitseväeteenistuses toetab võrdseid osalemisvõimalusi ja laiendab riigikaitse kompetentsibaasi. Poliitika peab tagama, et naised saavad teha teadliku valiku, läbida teenistuse sobivates tingimustes ning kandideerida ametikohtadele oma võimete, pädevuse ja asjaomaste nõuete alusel.

Need proovikivid on aluseks poliitika viiele strateegilisele tulemusele: noorte teadlikkuse ja valikupädevuse kasvule, praktiliste osalusvõimaluste laiendamisele, teenistuseelse valmisoleku ja kaitseväekohustuse täitmise toetamisele, kaitseväeteenistuse kvaliteedile ning naiste suuremale ja kestlikule osalusele kaitseväeteenistuses.

Poliitika eesmärk

Kaitseministeeriumi valitsemisala noortepoliitika koondab ühtseks elukaarepõhiseks tervikuks tegevused, mis suurendavad noorte valmisolekut riigikaitses osaleda, ja tegevussuunad, mis toetavad naiste suuremat ja kestlikku kaitseväeteenistusse kaasamist. Ühendatud käsitlus

[13] Võiduks valmis kaitsevägi. Ajakiri Sõdur. 2025(5), lk 7–21.

võimaldab kasutada ühiseid haridus-, teavitus- ja osaluskanaleid, säilitades samal ajal noorte naiste teenistusteekonna eripärade ja osalemist mõjutavate takistuste eraldi käsitlemise.

Kaitseministeeriumi valitsemisala noortepoliitika eesmärk on tagada riigikaitselise järelkasvu kestlikkus, suurendades noorte valmisolekut ja osalust riigikaitses.

Poliitika pikaajaline ambitsioon on katta Kaitseväe iga-aastane ajateenijate vajadus võimalikult suures ulatuses noortega, kes asuvad teenistusse teadliku valiku alusel ja omal algatusel. Teenistusaja ja -koha kavandamisel ning teenistustee kujundamisel lähtutakse Kaitseväe vajadustest ning arvestatakse võimaluse korral noore võimete, oskuste ja põhjendatud eelistustega. Eesmärk on, et teenistus oleks noorele tähenduslik, looks selge aluse tema rollile riigikaitses ning toetaks aktiivset osalemist reservteenistuses ja võimalikku jätkamist tegevteenistuses.

Poliitika eesmärk saavutatakse viie omavahel seotud strateegilise tulemuse kaudu, mis katavad noore riigikaitselise teekonna teadlikkuse ja praktiliste kogemuste kujunemisest kaitseväekohustuse kavandamise ning kvaliteetse teenistuskogemuseni, käsitledes eraldi prioriteedina naiste suuremat ja kestlikku osalust kaitseväeteenistuses.

1. **Noorte riigikaitseline teadlikkus ja valikupädevus on suurenenud**

Suureneb noorte valmisolek riigikaitsesse panustada. Noored mõistavad Eesti riigikaitse toimimist, tunnevad võimalusi osaleda sõjalises riigikaitses, elanikkonnakaitses, vabatahtlikus tegevuses, kaitsevaldkonna haridus- ja karjääriteedel ning oskavad teha teadlikke valikuid oma riigikaitselise rolli kohta.

2. **Praktilised riigikaitselised kogemused ja osalusvõimalused on noortele kättesaadavad**

Suureneb noorte osalemine praktilistes riigikaitselistes tegevustes ning paraneb nende piirkondlik ja sihtrühmapõhine kättesaadavus. Eri vanuses, piirkondades ja erineva taustaga noortel on võimalik omandada eakohaseid riigikaitse- ja kriisivalmiduse teadmisi ning praktilisi oskusi riigikaitseõpetuse, välilaagrite, Kaitseliidu noorteorganisatsioonide ja teiste osalusvormide kaudu.

3. **Kaitseväekohustuse täitmine on teadlikult kavandatud ja toetatud**

Suureneb nende noorte osakaal, kes kavandavad oma ajateenistuse aja aegsasti ja asuvad teenistusse omal algatusel. Noored kavandavad kaitseväekohustuse täitmist aegsasti ning seovad teenistusse asumise võimalikult sujuvalt oma haridustee ja karjääriga. Enne teenistusse asumist saavad nad õigeaegset, realistlikku ja usaldusväärset teavet kaitseväeteenistuse sisust, nõuetest, toetustest ja tagatistest. Ajateenistuskoht määratakse Kaitseväe vajadustest lähtudes, arvestades võimaluse korral noore võimeid, oskusi ja põhjendatud eelistusi. Noore lähedased, haridusasutus, tööandja ja teised olulised osapooled oskavad toetada teadlikku teenistusse asumist ja teenistuse läbimist. Teenistuse eel toetatakse noore füüsilise ja vaimse valmisoleku ning teenistuseks vajaliku eesti keele oskuse kujunemist. Välismaal elavale Eesti kodanikust noorele on teenistusse asumise teekond selge ja kättesaadav.

4. **Kaitseväeteenistus on kvaliteetne, turvaline ja arengut võimaldav**

Suureneb nende ajateenijate osakaal, kes hindavad oma teenistuskogemust positiivselt ja soovitaksid teenistust samas väeosas ka teistele. Kaitsevägi korraldab ajateenistuse ja reservteenistuseks ettevalmistuse nii, et see täidab sõjalise väljaõppe eesmärgid, arvestab põhjendatud ulatuses ajateenijate oskusi, võimeid ja motivatsiooni ning toetab nende aktiivset osalemist reservteenistuses ja võimalikku jätkamist tegevteenistuses. Ajateenija mõistab, kuidas tema väljaõpe, üksuse ülesanne ja sõjaaja roll seostuvad Eesti kaitsevalmidusega, ning oskab kirjeldada teenistuses omandatud sõjalisi ja tsiviilelus rakendatavaid pädevusi. Ajateenijate kogemust ja tagasisidet kasutatakse teenistuskeskkonna ning väljaõppe arendamiseks.

5. **Naiste suurem ja kestlik osalus kaitseväeteenistuses**

Suureneb ajateenistuse kestuse lõpuni teenivate naiste arv ja osakaal ning nende valmisolek jätkata reserv- või tegevteenistuses. Naiste teadlikku ja motiveeritud osalemist toetatakse kogu riigikaitselise teekonna jooksul, sh riigikaitselises hariduses ja ajateenistusse asumisel. Naistele on tagatud võrdsed osalemisvõimalused, teenistusülesannetest tulenevad selged nõuded ning teenistus- ja võitlusvõimet toetav varustus ja keskkond. Teenistuskeskkond on inimväärikas, toetab võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist, ahistamist ja muud väärkohtlemist.

Poliitika sihtrühmad

Noortepoliitika peamine sihtrühm on Eestis elav 7–19-aastane noor. Kaitseväekohustuse ja ajateenistusega seotud tegevuste puhul hõlmab sihtrühm ka välismaal elavaid Eesti kodanikest kutsealuseid ning ajateenistusse asuda soovivaid noori. Laiapindse riigikaitse ja kriisivalmiduse alane haridus peab olema võimalikult laialt kättesaadav kõigile noortele. Põhisihtrühma vanusepiir suunab Kaitseministeeriumi valitsemisala fookuse perioodile, mil kujunevad riigikaitselised teadmised, hoiakud ja esimesed praktilised kogemused ning tehakse teenistust mõjutavaid haridus- ja elutee valikuid; kaitseväekohustuse ja ajateenistusega seotud tegevused hõlmavad vajaduse korral ka vanemaid kutsealuseid ja ajateenijaid.

Poliitikas käsitletakse põhi-, kutse- ja keskhariduse eas noori. Ajateenistuse tsükli muutuste tõttu tehakse koostööd ka kõrgkoolidega, et ajateenistuse läbimise ja õpingute ajastus oleks noorele võimalikult sujuv. Oluline on jõuda nendeni, kes on eluetapis, kus teadlikumalt kavandatakse haridus- ja karjäärivalikuid, sealhulgas ajateenistuse läbimist.

Teisese sihtrühma moodustavad ajateenijad ja hiljuti teenistuse lõpetanud noored, sest nende teenistuskogemus, hinnangud ning suhtlus eakaaslastega mõjutavad järgmiste aastakäikude ootusi ja valmisolekut kaitseväeteenistusse asuda.

Poliitika sidusrühmad on noorte vanemad, lähedased, koolijuhid, õpetajad, noorsootöötajad, huvihariduse ja spordi korraldajad, tervishoiu- ja tugispetsialistid, eakaaslased, mõjuisikud ning teised organisatsioonid, kes mõjutavad noorte teadmisi, hoiakuid ja valikuid.

Rakendamisel jälgitakse eraldi nende noorte ja sidusrühmade kaasatust, kelle kodukeel ei ole eesti keel, et hinnata teabe ja praktiliste osalusvõimaluste kättesaadavust ning vajadust täiendavate sihitatud meetmete järele.

Poliitika rakendamine ja asutuste ülesanded

Poliitika rakendamisel lähtutakse käesolevas dokumendis määratud strateegilistest tulemustest ja 2035. aasta sihttasemetest, eespool kirjeldatud arengudokumentide rollijaotusest ning valitsemisala personalistrateegias kirjeldatud inimvara vajadustest ja arengusuundadest. Valitsuse tegevusprogrammist ja koalitsioonileppest tulenevad konkreetsed ülesanded seotakse rakenduskavas vastava strateegilise tulemuse, vastutaja ning ressursiga. Noortepoliitika elluviimine peab toetama riigikaitselise järelkasvu kestlikkust ja võrdseid osalemisvõimalusi. Ressursid suunatakse tegevustesse, mis suurendavad noorte teadmisi, enesetõhusust ja praktilist valmisolekut, parandavad teabe, tegevuste ja osalusvõimaluste kättesaadavust ning vähendavad põhjendamatuid soolisi, piirkondlikke ja sotsiaalseid erinevusi.

Poliitika eest vastutab Kaitseministeerium, kes tagab strateegilise suunamise, valitsemisala asutuste ja teiste ministeeriumide koostöö, kommunikatsiooni kooskõla ühise raamistikuga, vajalike uuringute korraldamise, tulemuste hindamise ning õigus- ja poliitikakeskkonna arendamise. Kaitseministeerium koordineerib valdkondadeülest koostööd noorte teenistusvalmiduse ja naiste kaitseväeteenistuses osaluse suurendamise küsimustes. Poliitika elluviimist suunab valitsemisalaülene töörühm. Iga-aastases rakenduskavas määratakse tegevused, vastutajad, ressursid, tähtajad ja mõõdikud ning tulemuste põhjal tehakse vajalikud muudatused. Sihtrühmadega suhtlemiseks koostatakse ühine kommunikatsiooni raamkava.

Kaitseressursside Amet vastutab oma pädevuse piires riigikaitselise hariduse ja riigikaitseõpetuse toetamise, noorte ja kutsealuste ametliku teavitamise ning kaitseväekohustuse täitmise teenistuseelse teekonna korraldamise eest. Amet korraldab kaitseväeteenistusse kutsumist, terviseseisundi hindamise protsessi, teenistusega seotud toetuste ja tagatiste rakendamist ning kutsealuste eesti keele oskuse tuvastamist ja vajaduse korral keeleõppesse suunamist. Välismaal elavatele Eesti kodanikest noortele tagab amet koostöös Välisministeeriumiga selge info kaitseväekohustuse ja Eestis kaitseväeteenistuse läbimise võimaluste kohta. Kaitseressursside Amet korraldab teenistusse kutsumise ja teavituse viisil, mis toetab võimalikult varast teenistuse kavandamist ning võimaldab noorel siduda teenistuse oma haridus- ja töövalikutega.

Kaitseliit vastutab valitsemisalas praktiliste ja püsivate noorte osalusvõimaluste peamise mahu eest noorteorganisatsioonide Kodutütred ja Noored Kotkad ning riigikaitseõpetuse välilaagrite kaudu. Kaitseliit toetab isamaalist kasvatust, arendab eakohaseid praktilisi oskusi ning loob järjepidevaid osalus- ja juhtimisvõimalusi. Noorteorganisatsioonide ja välilaagrite arendamisel tagatakse tegevuse kvaliteet, piirkondlik kättesaadavus, noortejuhtide piisavus ning jätkuteed riigikaitses osalemiseks.

Kaitsevägi vastutab kvaliteetse, turvalise ja arengut võimaldava teenistuskogemuse eest, mis täidab sõjalise väljaõppe eesmärgid ning toetab ajateenijate kujunemist motiveeritud reservväelasteks ja võimalikku jätkamist tegevteenistuses. Kaitsevägi kasutab ajateenijate tagasisidet väljaõppe, juhtimiskultuuri, olmetingimuste ja teenistuskeskkonna arendamiseks ning tagab kõigile ajateenijatele väärika, turvalise ja võrdset kohtlemist toetava teenistuskeskkonna, sealhulgas naiste osaluse kasvuks vajalikud tingimused ning toimivad tugi- ja tagasisidekanalid. Kaitsevägi annab noortele ja avalikkusele realistlikku teavet Eesti kaitsevõime arengu, riigikaitse ülesehituse ning kaitseväeteenistuse nõuete, erialade ja arenguvõimaluste kohta. Kaitsevägi

aitab ajateenijal mõista tema väljaõppe, sõjaaja ametikoha, lahinguvalve ja reservteenistuse seoseid ning toob selgelt esile teenistuses omandatud ja tööelus rakendatavad pädevused.

Eesti Sõjamuuseum – Kindral Laidoneri Muuseum tutvustab noortele Eesti sõjaajalugu ja riigikaitse arengut ning seob ajaloolise kogemuse tänapäevase julgeolekukeskkonna, demokraatlike väärtuste ja riigi kaitsmise tähendusega. Muuseum koondab ja arendab sõjaajaloo hariduse teadmisi ning teeb koostööd koolide ja teiste noortepoliitika rakendajatega, sealhulgas riigikaitseõpetuse kaudu.

Poliitikat viiakse ellu koostöös eeskätt Haridus- ja Teadusministeeriumi, Haridus- ja Noorteameti, haridusasutuste, Sotsiaalministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Integratsiooni Sihtasutuse, Siseministeeriumi, Välisministeeriumi, kohalike omavalitsuste, Eesti Töötukassa, tööandjate esindusorganisatsioonide, tervise-, liikumisharrastuse- ja spordivaldkonna partnerite, vabaühenduste ning erasektoriga.

Poliitika tegevussuunad ja strateegilised tulemused

Poliitika eesmärk saavutatakse viie omavahel seotud tegevussuuna kaudu, millest igaühele vastab strateegiline tulemus. Need hõlmavad noore riigikaitselist teekonda teadlikkuse ja praktiliste kogemuste kujunemisest kaitseväekohustuse kavandamise ning kvaliteetse teenistuskogemuseni, käsitledes eraldi prioriteedina naiste suuremat ja kestlikku osalust kaitseväeteenistuses. Iga tegevussuuna juures määratletakse lahendatav probleem ja algtase, strateegiline tulemus, 2035. aasta sihttase, täiendavad tulemusnäitajad ja peamised tegevused. Tegevussuundi ja strateegilisi tulemusi käsitletakse tervikuna ning nende saavutamine eeldab valitsemisala asutuste ja partnerite koordineeritud panust.

Tegevussuund 1: riigikaitseline teadlikkus ja valikupädevus

Lahendatav probleem. Noorte teadmised Eesti riigikaitse toimimisest, ajateenistusest, reserv- ja tegevteenistusest ning muudest osalemisvõimalustest on ebaühtlased. Üldine toetus riigikaitsele ei väljendu samal määral valmisolekus ise kaitsetegevuses osaleda ning osa noori ei oska enda jaoks sobivat riigikaitselist rolli ega selleni viivat arenguteed määratleda.

Poliitikaperioodi alguses on 46% 15–19-aastastest noortest valmis täisealisena oma võimete ja oskuste kohaselt kaitsetegevuses osalema. 2026. aasta noorteuuringu tulemustest selgub, et Eesti noortest 18% osaleks relvastatud kaitsetegevuses, 13% osaleks sõjalises toetustegevuses ja 15% elanikkonnakaitse toetamises.

Strateegiline tulemus. Suureneb noorte valmisolek riigikaitsesse panustada. Noored mõistavad Eesti riigikaitse toimimist, tunnevad sõjalises riigikaitses, elanikkonnakaitses, vabatahtlikus tegevuses ning kaitsevaldkonna haridus- ja karjääriteedel osalemise võimalusi ning oskavad teha teadlikke valikuid selle kohta, millises rollis nad saavad riigikaitsesse panustada.

2035. aasta sihttase. Vähemalt 60% 15–19-aastastest noortest on valmis täisealisena Eestile kallaletungi korral osalema relvastatud kaitsetegevuses, sõjalises toetustegevuses või elanikkonnakaitse toetamisel.

Täiendavad tulemusnäitajad

- riigikaitseõpetuse õpitulemuste saavutamine, sh praktilises välilaagris osalemine;
- õpetajate hinnang riigikaitse temaatika lõimimise teabele, õppematerjalidele ja toele;
- nende noorte osakaal, kes oskavad nimetada endale sobiva riigikaitselise rolli;
- ajateenistuse lõpetajate hinnang sellele, kui hästi olid nad enne teenistust ajateenistuse korraldusest teavitatud.

Peamised tegevused

- tutvustada valdkonna erialasid, praktikavõimalusi ja erinevaid riigikaitselisi panustamisrolle;
- tagada eakohane, usaldusväärne ja omavahel kooskõlaline teave sõjalise riigikaitse, ajateenistuse ning osalemisvõimaluste kohta;
- arendada riigikaitseõpetuse kättesaadavust, kvaliteeti, õppematerjale ja õpetajate tuge;
- tagada riigikaitseõpetuse raames kõigile noortele võimalus osaleda välilaagris;
- võimaldada koolidele ja noortele riigikaitselise õppesuuna valikut keskhariduse astmes;
- arendada üleriigilist noortele suunatud praktilist mehitamata sõidukite õpet;
- siduda sõjaajalugu, tänapäevane julgeolekukeskkond ja riigikaitse põhikooli õppeainete üleseks õpikäsitluseks;
- arendada oskust hinnata teabe usaldusväärsust, mõista valeinfo ja küberohtude mõju ning teada, kuidas kriisi või sõjalise kallaletungi korral usaldusväärset teavet leida ja kasutada;
- arendada kommunikatsioonikeskkondi noorte tegeliku meediakasutuse järgi ning kasutada selleks sobivaid formaate, sealhulgas e-spordi võistlusi ja häkatone;
- kujundada noortele suunatud kommunikatsioon ja eeskujud viisil, mis näitab noori mitmekesistes riigikaitselistes rollides.

Tegevussuund 2: praktilised kogemused ja osalusvõimalused

Lahendatav probleem. Praktiliste tegevuste kättesaadavus ja atraktiivsus on piirkonniti ning sihtrühmiti ebaühtlane. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmeskonna püsimist ja kasvu mõjutavad noortejuhtide olemasolu, tegevuste kvaliteet ja konkureerivad huvitegevused.

Poliitikaperioodi alguses on iga-aastane osaluskordade arv ligikaudu 35 000. 2026. aasta seisuga on Kaitseliidu noorteorganisatsioonides 8100 noort, riigikaitseõpetuse teooriakursusel osaleb 12 000 noort, välilaagris osaleb 6100 noort, Eesti sõjamuuseumit külastab üle 13 000 noore, haridusasutuste vabatahtlikust mehitamata sõidukite õppest saab osa 300 noort ning 8. klassi riigikaitseaasta programmis osaleb 1400 noort.

Strateegiline tulemus. Suureneb praktilistes riigikaitselistes tegevustes osalemine ning paraneb nende piirkondlik ja sihtrühmapõhine kättesaadavus. Eri vanuses, piirkondades ja erineva taustaga noortel on võimalik omandada eakohaseid riigikaitse- ja kriisivalmiduse teadmisi ning praktilisi oskusi riigikaitseõpetuse, välilaagrite, Kaitseliidu noorteorganisatsioonide ja teiste osalusvormide kaudu.

2035. aasta sihttase. Sihtrühma kuuluvad noored osalevad valitsemisala korraldatud või toetatud praktilistes riigikaitselistes tegevustes vähemalt 50 000 korral.

Täiendavad tulemusnäitajad

- Noorte Kotkaste ja Kodutütarde liikmete aktiivne osalus organisatsiooni tegevustes ning järguõppe läbimise määr;
- Noorte Kotkaste ja Kodutütarde liikmete ajateenistusse asumise määr;
- riigikaitseaasta programmi jõudmine enamate noorteni ja igasse maakonda;
- Eesti Sõjamuuseumi rändnäituste jõudmine enamate noorteni ja igasse maakonda;
- poliitika eesmärkidega seotud projektitoetuste tegevuste mõju sihtrühmale.

Peamised tegevused

- suurendada noorte riigikaitselise haridusega seotud tegevuste kvaliteeti, piirkondlikku kättesaadavust, osalemise paindlikkust ja liikmete püsimist ning siduda lisaressurss tegevuse mahu, kvaliteedi ja mõju eesmärkidega;
- tutvustada noortele eakohaselt laske- ja relvakultuuriga seonduvat, seejuures võimaldada noorele tema ettevalmistusele vastavat praktilist tegevust;
- toetada noortejuhtide värbamist, ettevalmistamist, motiveerimist ja püsimist;
- tagada praktilise kogemusõppe järjepidev ja piirkondlikult tasakaalustatud pakkumine;
- suunata projektitoetused poliitika sihtrühmade kaasamiseks;
- katsetada uusi osalusvorme üksnes selge sihtrühma ja mõju hindamise kavaga;
- siduda formaal- ja mitteformaalõppe riigikaitselised võimalused noore jaoks terviklikumaks ning aidata tal omandatud teadmisi, oskusi ja kogemusi teadvustada ja edaspidi kasutada.

Tegevussuund 3: kohustuse täitmise teadlik kavandamine ja toetamine

Lahendatav probleem. Noore valmisolekut ajateenistusse asuda mõjutavad ametliku teabe õigeaegsus, teenistusaja kavandamise võimalus, teenistuskoha ja -teekonna selgus, terviseseisund, füüsiline ja vaimne võimekus, eesti keele oskus ning noore ja tema lähedaste hoiakud. Kahe 12-kuulise teenistuskutse mudel tähendab vajadust kavandada teenistus senisest tihedamalt koos haridus- ja karjääriteega, sest suuremal osal noortel võib tekkida enne või pärast teenistust õppeaasta tavarütmist erinev üleminekuperiood. Välismaal elava Eesti kodanikust noore puhul eeldab kaitseväekohustuse täitmine suuremat omaalgatust teenistusse asumise kavandamisel ning valmisolekut korraldada ümber senine elu-, õppe- või töökorraldus.

Poliitikaperioodi alguses asus ajateenistusse omal algatusel 70% noortest.

Strateegiline tulemus. Suureneb nende noorte osakaal, kes kavandavad oma ajateenistuse aja aegsasti ja asuvad teenistusse omal algatusel. Noored kavandavad kaitseväekohustuse täitmist aegsasti ning teenistus on võimalikult sujuvalt seotud nende haridus- ja karjääriteega. Noored saavad enne teenistust realistlikku teavet ning võimaluse parandada oma füüsilist ja vaimset valmisolekut ning vajaduse korral tuge eesti keele taseme saavutamiseks. Noore lähedased, haridusasutus ja tööandja oskavad toetada teenistusse asumist ning teenistuse läbimist. Välismaal elavale Eesti kodanikust noorele on teenistusse asumise teekond selge ja kättesaadav.

2035. aasta sihttase. Vähemalt 90% ajateenistusse asujatest asub teenistusse omal algatusel.

Täiendavad tulemusnäitajad

- hinnang sellele, kui selged on teenistusvõimalused, valikud ja nendega seotud piirangud;
- hinnang lähedaste toetusele teenistusse asumise ja teenistuse läbimisel;
- hinnang sellele, kas teenistuse ajastus ning teenistusse sisenemine ja sellest väljumine olid kavandatud noore haridus- ja karjääritee järgi;
- terviseseisundi hindamise tulemusena ajateenistusse asumist võimaldava otsuse saanud kutsealuste osakaal;
- nende kutsealuste osakaal, kelle eesti keele oskus on vähemalt B1-tasemel;
- välismaal elavate Eesti kodanikest noorte ajateenistusse asumiste arv;
- noore hinnang teenistusse asumise eelsele protsessile.

Peamised tegevused

- toetada kaitseväekohustuse varajast kavandamist ning sidumist haridus- ja karjääriteega, arendades koostöös haridus-, sotsiaal- ja tööturuvaldkonna partneritega lahendusi sujuvaks liikumiseks hariduse, töötamise, ajateenistuse ning järgneva õpi- või karjääritee vahel;
- hinnata võimalust langetada kutsealuse vanusepiiri ja alustada otsekommunikatsiooni varem;
- arendada teenistuseelset füüsilist, vaimset ja tervisealast valmisolekut ning ajakohastada tervisenõudeid ja terviseseisundi hindamist, lähtudes meditsiinilisest põhjendatusest, proportsionaalsusest ja tegelikust funktsioonivõimest;
- toetada teenistusse asumiseks vajalikku eesti keele oskust, tuvastades riskirühmad varakult ja luues võimalused vähemalt B1-taseme saavutamiseks enne teenistust;
- kujundada teenistusse asumise teekond terviklikuks, arusaadavaks ja prognoositavaks, tagades õigeaegse teabe teenistusaja, -koha, -teede, -nõuete, tagatiste ja toetuste kohta;
- suurendada noore lähedaste valmisolekut toetada noort teenistusse asumisel ja teenistuse läbimisel, tagades neile asjakohase, selge ja õigeaegse teabe;
- arendada välismaal elavate Eesti kodanikest noorte teenistusse asumise teekonda, arvestades nende elu-, õppe- ja töökorralduse ning praktiliste vajadustega.

Tegevussuund 4: kaitseväeteenistuse kvaliteedi, turvalisuse ja arenguvõimaluste arendamine

Lahendatav probleem. Ajateenistuse tegelik ja tajutud kvaliteet mõjutab noorte valmisolekut teenistusse asuda, teenida ajateenistus lõpuni ning jätkata reserv- või tegevteenistuses. Teenistuskogemust kujundavad väljaõppe mõtestatus, juhtimiskultuur, õiglane kohtlemine, teenistustee sobivus, varustus, olmetingimused ning sotsiaal- ja teenistustoetused. Teenistuse tähenduslikkust kujundab ka see, kas ajateenija mõistab enda väljaõppe, üksuse ülesande, sõjaaja ametikoha, lahinguvalve ja reservteenistuse seost Eesti kaitsevalmidusega, tajub oma panuse vajalikkust ning oskab omandatud pädevusi edasises elus kasutada.

Poliitikaperioodi alguses soovitaks 51% ajateenijatest kindlasti või pigem oma tuttavale või sõbrale teenistust samas väeosas.

Strateegiline tulemus. Suureneb nende ajateenijate osakaal, kes hindavad oma teenistuskogemust positiivselt ja soovitaksid teenistust samas väeosas ka teistele. Kaitseväeteenistus täidab sõjalise väljaõppe eesmärgid, arvestab põhjendatud ulatuses

ajateenijate oskusi, võimeid ja motivatsiooni ning toetab nende kujunemist motiveeritud reservväelasteks, aktiivset osalemist reservteenistuses ja võimalikku jätkamist tegevteenistuses. Ajateenija tunnetab teenistuse tähendust Eesti kaitses, mõistab oma sõjaaja rolli ja üksuse ülesannet ning kogeb väljaõppes enda ja üksuse võime kasvu, osates kirjeldada teenistuses omandatud sõjalisi ja tsiviilelus rakendatavaid pädevusi.

2035. aasta sihttase. Vähemalt 80% ajateenijatest soovitaks oma tuttavale või sõbrale teenistust samas väeosas.

Täiendavad tulemusnäitajad

- ajateenistuse alguses ja lõpus kehaliste võimete kontrolltesti läbimise määr;
- ajateenistuse lõpuni teeninute osakaal ning enne ajateenistuse lõppemist vabastamise määr ja põhjused;
- ajateenijate hinnang teenistuse tähenduslikkusele ning teenistuses omandatud pädevuste kasutatavusele edasises õpi- ja tööelus;
- hinnang toetuste piisavusele ning väärikale, turvalisele ja võrdsele teenistuskeskkonnale;
- ajateenistuse lõpetanute edasine osalus reserv- või tegevteenistuses.

Peamised tegevused

- arendada teenistusteekonda viisil, mis seob sõjalise riigikaitse vajadused ajateenija võimete, oskuste, motivatsiooni ja terviseseisundiga ning tema väljaõppe üksuse sõjaaja ülesandega;
- muuta teenistuses omandatud juhtimis-, meeskonnatöö-, kohanemis-, probleemilahendus- ja vastutuspädevused paremini mõistetavaks ning toetada nende kirjeldamist ja praktilist kasutamist CV-s, haridus- ja karjäärivalikutes;
- arendada koostöös tööandjate ja tööturupartneritega teenistuskogemuse ja omandatud pädevuste tunnustamist tööturule sisenemisel ning karjääri kujundamisel;
- vähendada teenistuse läbimist takistavaid sotsiaal- ja praktilisi tegureid ning tagada eesmärgipärased toetused, varustus ja kaitsevahendid;
- hoida ajateenija toetuse suurus kooskõlas tarbijahinnaindeksiga;
- hinnata teenistuse katkestamise põhjuseid ning rakendada tõenduspõhiseid ennetus- ja tugimeetmeid;
- kasutada ajateenijate kogemust ja tagasisidet teenistuskeskkonna, väljaõppe ning reserv- ja tegevteenistusse jätkamise võimaluste arendamiseks.

Tegevussuund 5: naiste suurem ja kestlik osalus kaitseväeteenistuses

Lahendatav probleem. Ajateenistusse asuvate naiste arv on endiselt väike. Osalemist mõjutavad teadmised ja hoiakud, teenistusse asumise teekond, teenistuskeskkond, sobiva varustuse kättesaadavus ning võimalus näha naisi mitmekesistes ja realistlikes riigikaitselistes rollides.

Poliitikaperioodi alguses, 2025. aastal, läbis ajateenistuse täies mahus 31 naist ning 68% ajateenistusse asunud naistest lõpetas teenistuse ettenähtud ajal.

Strateegiline tulemus. Suureneb ajateenistuse lõpuni teenivate naiste arv ja osakaal ning nende valmisolek jätkata reserv- või tegevteenistuses**.** Naiste teadlikku ja motiveeritud osalemist toetatakse kogu riigikaitselise teekonna jooksul, sealhulgas riigikaitselises hariduses ja

ajateenistusse asumisel. Naistele on tagatud võrdsed osalemisvõimalused, teenistusülesannetest tulenevad selged nõuded ning teenistusvõimet, väljaõppe kvaliteeti ja üksuse võitlusvõimet toetav varustus ja keskkond. Teenistuskeskkond on inimväärikas, toetab võrdset kohtlemist ning ennetab diskrimineerimist, ahistamist ja muud väärkohtlemist.

2035. aasta sihttase. Ajateenistuse läbib täies mahus vähemalt 200 naist aastas.

Täiendavad tulemusnäitajad

- noorte naiste osalus riigikaitseõpetuse välilaagrites;
- ajateenistusse asunud naiste arv ning teenistuse läbinud naiste arv ja osakaal;
- naisajateenijate hinnang teenistuskeskkonnale ja organisatsioonikultuurile;
- naisajateenijate hinnang väärikale ja võrdsele kohtlemisele, sobivale varustusele ning pöördumiskanalite usaldusväärsusele;
- toetav ühiskondlik hoiak naiste ajateenistuse läbimise suhtes.

Peamised tegevused

- tagada varajane, sihtrühmapõhine ja realistlik teave teenistuse sisu, nõuete, erialade, olmetingimuste, toetuste ning haridus- ja karjäärivõimaluste kohta;
- suurendada osalemist riigikaitseõpetuse välilaagrites ja teistes praktilistes programmides;
- tagada teenistusülesannetele vastav ja eri kehatüüpidele sobiv varustus, privaatsus- ja hügieenitingimused ning tervishoiutugi, käsitledes neid teenistuja tervise, väljaõppe kvaliteedi, teenistusvõime ja üksuse võitlusvõime eeltingimusena;
- tagada, et teenistuskohtade täitmine ja hindamine lähtuvad ametikohast ja ülesandest tulenevatest kehalistest, vaimsetest ja kutsealastest nõuetest ning on läbipaistvad ja teenistusülesandega põhjendatud;
- rakendada järjepidevalt Kaitseväe eetikakoodeksist ja sisemäärustikust tulenevaid käitumispõhimõtteid, ennetada soolist diskrimineerimist, seksuaalset ja muud ahistamist ning muud väärkohtlemist ning tagada usaldusväärsed pöördumis- ja lahenduskanalid;
- käsitleda teenistusse asumise, teenistuse katkestamise ja jätkamise teekonda tervikuna;
- töötada edasi naiste kaitseväeteenistuse alternatiivsete õigus- ja korraldusmudelitega, sealhulgas universaalse kaitseväekohustuse mudeliga;
- rakendada noortele naistele sihitud värbamis- ja teavitustegevusi, mille tulemuslikkust hinnatakse tegeliku teenistusse asumise, lõpetamise ning jätkamise kaudu;
- kujundada ühiskondlikku arusaama naisest kui tavapärasest ja võimekast riigikaitsjast, kasutades nähtavaid ning mitmekesiseid eeskujusid.

Poliitika rakendamise aluspõhimõtted

- **Isamaalised väärtused.** Noortele suunatud tegevus toetab seotust Eesti riigi ja põhiseadusliku korraga, vastutustunnet ning valmisolekut panustada Eesti kaitsmisse.
- **Noorte kaasamine.** Noori kaasatakse tegevuste ja lahenduste kujundamisse, tagasiside kogumisse ja mõju hindamisse viisil, mis arvestab nende vanust ning arenguetappi.
- **Tõenduspõhisus.** Poliitikameetmed ja peamised põhjuslikud väited tuginevad teadus- ja küsitlusuuringutele, haldusandmetele või analüüsile. Uusi lahendusi katsetatakse ja nende mõju hinnatakse enne laiendamist.

- **Võrdsed võimalused**. Hinnatakse soo, elukoha, sotsiaal-majandusliku tausta, terviseseisundi ja muude tegurite mõju tegevuste ja osalusvõimaluste kättesaadavusele ning kogemusele. Erinev kohtlemine peab olema põhjendatud teenistusülesande, ohutuse või muu õiguspärase eesmärgiga ning olema proportsionaalne.
- **Tegevuste sidusus.** Noore teekond riigikaitselisest haridusest ja esmasest kogemusest teenistusse asumiseni peab olema terviklik, arusaadav ning asutuste vahel koordineeritud.
- **Valmisoleku terviklikkus.** Teenistusvalmidust käsitletakse teadmiste, motivatsiooni, terviseseisundi, füüsilise ja vaimse võimekuse, eesti keele oskuse ning haridus- ja töövalikutega seostatud tervikuna. Teenistuse jooksul lisanduvad sellele sõjaline pädevus, arusaam oma sõjaaja rollist ja üksuse ülesandest ning valmisolek kasutada omandatud oskusi reservteenistuses ja võimaluse korral jätkata tegevteenistuses.
- **Väärikus ja turvaline osalus- ja teenistuskultuur.** Kõigis tegevustes lähtutakse inimväärikusest, võrdsest kohtlemisest ning turvalise osalus- ja teenistuskeskkonna põhimõtetest. Selleks et ennetada diskrimineerimist, kiusamist, ahistamist ning muud väärkohtlemist, peavad olema selged käitumisootused, juhtimisvastutus ning usaldusväärsed tagasiside-, pöördumis- ja lahenduskanalid.
- **Andmekaitse ja proportsionaalsus.** Kutsealuste, sealhulgas alaealiste ja teiste asjakohaste sihtrühmadega suhtlemisel ning andmete kasutamisel järgitakse õiguslikku alust, eesmärgipärasust, minimaalsust ja läbipaistvust.

Rakenduskava, mõju hindamine ja järgmise perioodi poliitika

Poliitikat viiakse ellu iga-aastaste rakenduskavade kaudu, mis seovad strateegilised tulemused konkreetsete tegevuste, vastutajate, ressursside, tähtaegade ja mõõdikutega. Rakenduskava koostamisel hinnatakse tegevuste seost poliitika eesmärkidega, nende tulemuslikkust ning elluviimiseks vajalikku võimekust ja ressursse.

Poliitika mõju hindamisel eristatakse 2035. aasta sihttasemeid ja täiendavaid tulemusnäitajaid. Hindamisel kasutatakse uuringuid, haldus- ja osalusandmeid ning sihtrühmade tagasisidet. Iga strateegilise tulemuse põhi- ja täiendavate näitajate puhul määratakse algtase, 2030. aasta vahetase või soovitud muutuse suund, 2035. aasta sihttase, andmeallikas, mõõtmissagedus ja andmete eest vastutav asutus. Mõõtmisel tagatakse võimaluse korral aegrea võrreldavus.

Poliitika rakendamise seisu hinnatakse igal aastal järgmise rakenduskava koostamise eel ning tulemuste põhjal täpsustatakse tegevuste prioriteete, ressursse ja mõõdikuid. Järgmise perioodi poliitika ettevalmistamist alustatakse hiljemalt 2033. aastal. Poliitikaperioodi lõpus hinnatakse tervikuna, kas noorte valmisolek ja osalus riigikaitses on suurenenud ning kas riigikaitselise järelkasvu kujunemist toetav teekond teadlikkusest ja praktilistest kogemustest kaitseväeteenistuse ja reservrollini toimib senisest paremini. Eraldi hinnatakse naiste ajateenistuse kestuse lõpuni teenimise kasvu ning osalus- ja teenistuskeskkonna väärikust, turvalisust ja võrdset kohtlemist. Hindamise tulemused annavad aluse järgmise perioodi poliitikavalikutele. Järgmise perioodi poliitika kinnitatakse hiljemalt 2035. aasta lõpuks.